

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

19 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Krzysztof Grzesiowski

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 listopada 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 10 września 2021 r., I ACa 824/20,
w sprawie z powództwa D. A., A. A.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie

I. oddała skargę kasacyjną;

**II. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz D. A. i A. A.
2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) kosztów postępowania
kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za
opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia
zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Krzysztof Grzesiowski Jacek Grela Agnieszka Jurkowska-Chocyk

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku ustalił, że umowa kredytu mieszkaniowego zawarta pomiędzy D. A. i A. A. a pozwanym Bank spółką akcyjną w W. jest nieważna (pkt I) i zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów koszty procesu (pkt II.).

Wyrokiem z 10 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację pozwanego (pkt I) i zasądził od niego na rzecz powodów solidarnie koszty procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty tytułem kosztów instancji odwoławczej (pkt II.).

Sąd Apelacyjny uznał co do zasady, że poczynione w sprawie przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne są prawidłowe i znajdują oparcie w materiale dowodowym. W konsekwencji, ustalenia te zostały przyjęte za własne przez Sąd odwoławczy, który uzupełnił je w zakresie dwóch kwestii. Po pierwsze, uznał, że dla rozstrzygnięcia sprawy istotne było, iż strony umowy się, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i odpowiada wysokości stawki referencyjnej LIBOR 3M, powiększonej o stałą marżę banku. Po wtóre, że kredyt uruchomiony został w walucie polskiej w czterech transzach, przy czym trzy pierwsze transze kredytu zostały wypłacone bezpośrednio na rachunek dewelopera, a czwarta – na prowadzony w walucie polskiej rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy powodów, wskazany w umowie także do spłaty rat. Na podstawie § 5 ust. 3 pkt 1-2 i § 5 ust. 4 umowy, Sąd Apelacyjny ustalił, że kredyt mógł być wypłacany powodom w walucie wymienialnej tylko w przypadku finansowania zobowiązań za granicą lub zaciągnięcia go na spłatę kredytu walutowego, zaś w przypadku finansowania zobowiązań w kraju – w walucie polskiej przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w Bank SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Sąd Apelacyjny uznał, dzielając w tym zakresie ocenę prawną powództwa Sądu Okręgowego, że postanowienia § 5 ust. 4, § 5 ust. 5, § 10 ust. 4, § 13 ust. 5 i 7 umowy kredytu kształtowały prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy, było prawidłowe. Takie

niedozwolone postanowienia umowne, w myśl art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążą konsumenta, a zatem nie wywołują one skutków prawnych od samego początku. Sąd Apelacyjny wykluczył, aby sporny kredyt mógł być kwalifikowany jako kredyt walutowy i realizowany zgodnie z sugestiami pozwanego w walucie zobowiązania.

Finalnie Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że umowa o kredyt denominowany zasadniczo nie jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (w brzmieniu obowiązującym na datę jej zawarcia - 31 sierpnia 2006 r.) i art. 353¹ k.c., a przez to nieważna, jednakże na mocy spornych postanowień pozwany mógł jednostronnie i arbitralnie w stosunku do powodów, w sposób dla nich wiążący, modyfikować kurs, według którego obliczana była wysokość zobowiązania powodów, a w konsekwencji wpływać na wysokość ich świadczenia. Prowadzi to do naruszenia równowagi kontraktowej, pozwalając przedsiębiorcy, silniejszej stronie umowy narzucać granice świadczenia konsumenta. Nierównomiernie jest też rozłożone ryzyko kursowe, gdyż po stronie banku jest ono ograniczone najwyżej do wysokości wypłaconego konsumentom kredytu (przy hipotetycznym obniżeniu kursu waluty obcej w stosunku do waluty krajowej do zera), zaś po stronie kredytobiorcy ryzyko to jest niczym nieograniczone. W konsekwencji, w wyniku zastosowania wobec zakwestionowanych postanowień umowy stron, sankcji normatywnej „niezwiązania” nimi powodów *ex tunc* i *ex lege* i ich usunięcia z umowy, brak jest określenia w umowie zarówno kwoty podlegającego wypłacie na rzecz powodów kredytu wyrażonej w PLN, jak i określenia wysokości spłaty poszczególnych rat - a więc *essentialia negotii* kredytu.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został w całości zaskarżony skargą kasacyjną przez pozwanego, który zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) art. 321 § 1 k.p.c. polegające orzeczeniu ponad żądanie pozwu, albowiem Sąd Apelacyjny uznał umowę za nieważną w sytuacji, gdy konsument nie wystąpił z żądaniem unieważnienia umowy kredytu w związku z zawarciem w niej postanowień niedozwolonych, a jedynie o ustalenie, że jest ona nieważna w rozumieniu art. 189 k.p.c.,

2) art 327¹ § 1 w zw. z art 391 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego

wyroku, z którego nie można odczytać toku rozumowania,

3) art. 380 w zw. z art. 227 w zw. art. 235² § 1 pkt 2 i 5 i art. 278 § 1 w zw. z art 391 § 1 k.p.c. polegające na pominięciu przez Sąd Apelacyjny ponowionego w postępowaniu odwoławczym wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego;

II. naruszenie prawa materialnego, tj.:

1) art 189 k.p.c. przez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że powód posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu,

2) art 69 ust 1 i ust 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe (dalej pr.bank.) w zw. z art 60 i 65 k.c.,

3) art 358¹ § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię i uznanie, że klauzule przeliczeniowe umowy kredytu w zakresie, w jakim odwołują się do Tabeli kursów walut, stanowią klauzule waloryzacyjne,

4) art 385¹ § 1 w zw. z art 385¹ § 2 k.c. w świetle art 6 ust 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich¹ („Dyrektywa 93/13”),

5) art. 385¹ § 1 k.c. polegające na ich błędnym zastosowaniu skutkującym uznaniem, że postanowienia § 5 ust. 4, § 5 ust. 5, § 10 ust. 4, § 13 ust. 5 i 7 umowy kredytu nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny,

6) art. 385¹ §§ 1 i 3 w zw. z art. 385² k.c. przez błędną wykładnię polegającą na nieprawidłowym ustaleniu treści przesłanek „sprzeczności z dobrymi obyczajami” i „rażącego naruszenia interesu konsumentów”,

7) art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 111 ust 1 pkt 4 pr.bank. oraz z art 4 ust 1 Dyrektywy 93/13 i ust 2 lit c) załącznika do Dyrektywy 93/13 przez ich niezastosowanie (pominięcie) przy analizie prawnej i uznanie, że samodzielne (jednostronne) kształtowanie przez Bank wartości kursów kupna i sprzedaży określonych w Tabelach kursów walut należy uznać za działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszające interesy konsumenckie,

8) art. 385¹ § 2, art 385¹ § 2 w zw. z art 65, 354 § 1 oraz art 453 zd. pierwsze k.c.

w zw. z art 69 pr.bank. oraz w zw. z art 6 ust 1 Dyrektywy 93/13 polegające na ich błędnej wykładni i uznaniu, że konsekwencją stwierdzenia niedozwolonego (abuzywnego) charakteru postanowień umowy kredytu w zakresie odnoszącym się do przeliczeń w oparciu o kursy z tabeli kursowej banku jest nie tylko bezskuteczność tych postanowień, ale także nieważność umowy kredytu,

9) art 358 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 24 stycznia 2009 r. polegające na jego pominięciu i uznaniu, że w polskim porządku prawnym nie obowiązuje przepis dyspozytywny, który mógłby znaleźć zastosowanie do Umowy kredytu i do rozliczeń dokonywanych na jej podstawie,

10) art 385¹ § 2 w zw. z art 5 k.c. oraz art 6 ust 1 Dyrektywy 93/13 w zw. z art 2 oraz art 32 Konstytucji RP oraz art 2 i art 3 Traktatu o Unii Europejskiej przez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne ustalenie nieważności umowy.

Wskakując na te zarzuty pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, w tym kosztów postępowania kasacyjnego ewentualnie o uchylenie tego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie solidarnie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania przed Sądami powszechnymi.

Powodowie w złożonej odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli – w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania – o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego podlega oddaleniu wobec braku uzasadnionych podstaw.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia prawa procesowego należy wskazać, że zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. jest chybiony. Przepis ten dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji, a na etapie postępowania drugoinstancyjnego znajduje zastosowanie na mocy odesłania z art. 391 § 1 k.p.c. W związku z tym skuteczne postawienie w skardze kasacyjnej

zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. wymaga powiązania go z art. 391 § 1 k.p.c. (por. wyroki SN: z 30 listopada 2018 r., I CSK 735/17; z 2 lutego 2018 r., II CSK 287/17), czego skarżący w niniejszej sprawie nie uczynił.

Niezależnie od tego w okolicznościach sprawy nie doszło do naruszenia tego przepisu w sposób zarzucony przez pozwanego.

Zgodnie z art. 321 § k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Granice sporu wyznacza nie tylko treść żądania pozwu (*petitum*), ale i podstawa faktyczna powództwa (*causa petendi*), rozumiana jako okoliczności faktyczne powoływane przez powoda dla uzasadnienia wydania wyroku określonej treści. O zakresie rozstrzygnięcia sądu zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym decyduje „żądanie” w rozumieniu art. 321 § 1 k.p.c., które należy odnosić zarówno do treści wniosku o zasądzenie (ustalenie), jak i do faktów powoływanych na jego uzasadnienie (postanowienie SN z 2 lipca 2021 r., III CZP 39/20). Sąd nie może zatem zasądzać czegoś innego (*aliud*) ani więcej (*super*), gdyż związany jest wolą powoda. Związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko związanie co do samej treści (wysokości) żądania zasadniczego, ale także co do uzasadniających je elementów motywacyjnych. Związanie podstawą faktyczną obejmuje fakty przytoczone w pozwie, powołane w toku procesu z zachowaniem zasad koncentracji materiału procesowego albo niesporne. Podstawę faktyczną powództwa współkształtować mogą także fakty przytoczone przez pozwanego i przyznane przez powoda z intencją wywiedzenia z nich uzasadnienia dla żądania pozwu. W tym kontekście jako orzeczenie przekraczające granice art. 321 § k.p.c. będzie też kwalifikowane uwzględnienie zgłoszonego w pozwie żądania, co do ilości i przedmiotu, jednak na innej podstawie faktycznej niż przytoczona przez powoda (wyrok SN z 24 kwietnia 2024 r., II CSKP 135/24).

W rozpatrywanej sprawie powodowie już w pozwie twierdzili, że niektóre z zawartych w spornej umowie o kredyt postanowień są abuzywne (wymieniając konkretne jednostki redakcyjne) i w konsekwencji ich nie wiążą. Wydany w tej sprawie wyrok jest zgodny zatem nie tylko z żądaniem dochodzonym pozwem, ale również z przytoczonymi w nim faktami.

Zgodnie z art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c., uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego

powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że zarzut naruszenia powyższego przepisu może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia wyroku uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, a także w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (zob. m.in. wyrok SN z 14 listopada 2023 r., II USKP 125/22). Analiza motywów zaskarżonego orzeczenia prowadzi do jednoznacznego wniosku, że uzasadnienie orzeczenia Sądu drugiej instancji zawiera wszystkie niezbędne elementy umożliwiające przeprowadzenie kontroli kasacyjnej. W tym uzasadnieniu nie sposób doszukać się także kwalifikowanych błędów czy braków, które uzasadniałyby podniesiony przez skarżącego zarzut.

Sąd Apelacyjny nie naruszył również przepisów odnoszących się do postępowania dowodowego (art. 380 w zw. z art. 227 w zw. art. 235² § 1 pkt 2 i 5 i art. 278 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.).

Generalnie decyzja o tym, czy do rozstrzygnięcia danej sprawy niezbędne są wiadomości specjalne należy do sądu. Brak przy tym normatywnych wskazań co do tego, kiedy udział biegłego należy w sprawie uznać za konieczny. Jednakże – w sytuacji, w której zdaniem sądu rozstrzygnięcie sporu wymaga takich wiadomości – zgodnie z art. 278 k.p.c. – ma on obowiązek zasięgnąć takiej opinii i dokonując ustaleń faktycznych w tym zakresie nie może korzystać z innych środków dowodowych. Co do zasady – w sporach sądowych na tle umów o kredyt (denominowany lub indeksowany) – Sądy *meriti* dokonują ustaleń w oparciu o dowody z dokumentów, w szczególności o umowę zawartą przez strony, ustalając jej treść i oceniając poszczególne postanowienia w świetle art. 385¹ i nast. k.c.

Przechodząc do omówienia zarzutów przytoczonych w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) w pierwszej kolejności należy odwołać się do uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r. (III CZP 25/22), w której Sąd Najwyższy jednoznacznie przesądził, że w razie

uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Natomiast w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Również we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej (lub denominowanego taką walutą) i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za niezwiązaniem umową równoznaczną w skutkach z nieważnością (tak np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

Wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi zatem do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (wyrok SN z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22); to samo dotyczy kredytu denominowanego kursem CHF (wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Sąd Apelacyjny prawidłowo zatem uznał sporną umowę o kredyt za niewiązącą konsumenta.

Ponadto należy podkreślić, że wejście w życie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe (Dz.U. Nr 165, poz. 984, tzw. ustawy antyspreadowej), w tym dodanie ust. 3 do art. 69 pr.bank., nie wyłącza możliwości powoływania się na abuzywność klauzul związanych z niejasnym i jednostronnym sposobem określania kursu waluty, po jakim ma być dokonywana spłata, zawartych w umowach kredytowych, które były zawarte i realizowane jeszcze przed wejściem w życie tej nowelizacji (zob. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17,

z 13 kwietnia 2023 r., II CSKP 1228/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi także wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21).

W art. 385¹ i nast. k.c. uregulowano kwestie związane z niedozwolonymi postanowieniami umownymi, zwanymi także klauzulami abuzywnymi, w tym skutki wprowadzenia ich do umowy z udziałem konsumenta. Tworzą one rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Przepisy te stanowią implementację Dyrektywy 93/13, w związku z czym dokonując ich wykładni, należy brać pod uwagę wskazówki wynikające z tej dyrektywy, jak i dorobek orzecniczy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Co prawda, dyrektywa unijna nie jest sama w sobie bezpośrednio stosowana, jak ma to miejsce w odniesieniu do rozporządzeń unijnych, niemniej jej właściwa transpozycja stanowi obowiązek państwa Unii Europejskiej, w konsekwencji czego spory wynikłe na tle stanów faktycznych objętych dyrektywą powinny być interpretowane i rozwiązywane z uwzględnieniem jej celów i postanowień.

Art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Natomiast art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stanowi, że warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodując

znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika również sankcja, którą dotknięte jest niedozwolone postanowienie umowne, polegająca na tym, że „nie wiąże” ono konsumenta. Przepis ten jest skorelowany z art. 6 ust.1 Dyrektywy 93/13, zgodnie z którym państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Natomiast w świetle jej art. 7 ust. 1 zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i TSUE wielokrotnie już wyjaśniano, że niedozwolone postanowienie umowne (385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasadę prawną - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.).

Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką Dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa –jak wcześniej wskazano – nie

daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne. (zob. postanowienie SN z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia oraz postanowienie SN z 6 października 2022 r., I CSK 3614/22).

Odnosząc się do naruszenia art. 189 k.p.c., należy wskazać, że ze względu na to, że zobowiązanie wynikające z umowy kredytu tworzy wieloletni stosunek prawny między stronami, w Sądzie Najwyższym przyjęto zgodne stanowisko, że skuteczne powołanie się na interes prawny w rozumieniu tego przepisu wymaga wykazania przez powoda, że wyrok wydany w tego rodzaju sprawie wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości. Rozstrzygnięcie czy zobowiązanie kredytowe istnieje usunęłoby niejasność, czy na stronach ciąży dalej obowiązki wynikające z umowy kredytu np. spłata rat. Dlatego wątpliwości nie budzi możliwość stosowania powództwa z art. 189 k.p.c. obok lub w miejsce roszczenia majątkowego (zob. wyroki SN: z 12 stycznia 2022 r., II CSKP 212/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że skarga kasacyjna pozwanego nie miała uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego znajduje swoje oparcie w art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c., art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Krzysztof Grzesiowski

Jacek Grela

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Na mocy art. 330 § 1 k.p.c. stwierdzam

niemożność podpisania uzasadnienia wyroku

przez sędziego SN Jacka Grełę
z powodu długotrwałej nieobecności
Agnieszka Jurkowska-Chocyk

[SOP]

[a!]